

Pregledni naučni rad

GUSTATIVNE METAFORE I POREĐENJA U ROMANU EPITAF CARSKOG GURMANA VELJKA BARBIERIJA

Iza Maljevac–Mihović

Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru

Novi Pazar, Srbija

iza.maljevac@uninp.edu.rs

Apstrakt

Roman *Epitaf carskog gurmana* predstavlja jedan od prvih distopijskih romana hrvatske književnosti. Autor u ovom romanu pisanom u formi satiričnog dnevničkog zapisa poigravajući se s različitim žanrovima gastronomske književne tradicije stvara atmosferu beznađa, nemoći i apsolutne kontrole vlasti. U kafkijanskoj atmosferi činovnika u fabrici papira Ministarstvo za javni red i moral nadzire, progoni i osuđuje na zabranu kupovanja namirnica, kuhanja, a posljedično i konzumiranja hrane. Posljednji udarac koji glavni lik zadaje vlasti je okončavanje vlastitog života konzumiranjem najukusnijeg otrovnog jela po uzoru na rimskog kuhara slične sudbine čime nam autor sugerira neotuđivost slobode izbora, ali i šalje poruku o bezvremenosti, besprostornosti i sveprisutnosti represivnih društava.

Tema rada su gustativne metafore i poređenja, mehanizmi njihovog nastanka te njihova funkcija u romanu. Metafore se proučavaju slijedeći Lakoffovu i Johnsonovu teoriju o konceptualnim metaforama. S obzirom na to da se metafore smatraju mehanizmima na kojima se zasnivaju poređenja i poredbene frazeme bilo je neophodno i njih uključiti u istraživanje. U fokusu su leksičke varijacije metafora i poređenja koje Barbieri koristi kao sredstvo naglašavanja užitka i suprotstavljanja (gastronomskoj) jednoličnosti režima i na nivou jezika.

Ključne riječi: konceptualne metafore, poređenje, gustativne metafore, distopija

GUSTATORY METAPHORS AND COMPARISONS IN VELJKO BARBIERI'S NOVEL *EPITAPH OF THE IMPERIAL GOURMAND*

Abstract

The novel *Epitaph of the Imperial Gourmand* is one of the first dystopian novels in Croatian literature. It is written in the form of a satirical diary, and the author, using various genres of gastronomic literary tradition, creates an atmosphere of hopelessness, powerlessness and absolute control of the government. The Ministry of Public Order and Morality supervises, prosecutes and bans the purchase of groceries and cooking for a clerk in a paper factory. The clerk, main character, deals the last blow to the authorities by committing suicide by consuming the most delicious poisonous dish prepared by the recipe of a famous Roman chef of similar destiny. In this way, Barbieri sends us a message about the inalienability of freedom of choice, but also about the timelessness, spacelessness and ubiquity of repressive societies.

The topic of the paper are gustatory metaphors and comparisons, the mechanisms of their origin and their function in the novel. Metaphors are studied following Lakoff's and Johnson's theory of conceptual metaphors. Since metaphors are the basis of comparisons, it was necessary to include them in the research. The focus is on lexical variations of metaphors and comparisons in relation to the standard forms that Barbieri uses as a means of emphasizing pleasure and opposing the (gastronomic) uniformity of the regime at the language level.

Keywords: conceptual metaphors, comparison, comparative idioms, gustatory metaphors, dystopia.

UVOD

Termin *distopija* neraskidivo je vezan za pojam *utopija* te se može smatrati njenim antonimom. Utopija označava imaginarno savršeno mjesto u kojem žive idealno organizirane društvene zajednice. Distopija, kako i prefiks *dis-* kazuje, označava suprotnost onoga iskazanog utopijom; zamišljeni svijet gdje su dovedene do maksimuma loše strane današnje civilizacije (Klajn, Šipka 2006: 307). Pored termina distopija koristi se i termin *antiutopija*. Međutim, iako se često smatraju sinonimima, neki autori ih različito definiraju. Pri njihovom definiranju najčešća kolebanja se tiču toga koji od ta dva pojma je apsolutna suprotnost utopije, dok se drugi određuje kao vrijednosno neutralan, ili izokrenuta slika utopije, ili odumiranje utopije. Za potrebe ovoga rada koristit ćemo termin *distopija*.

Kako ističe Miranda Levant-Peričić (2017) teoretičari književnosti distopijski roman uvrstavaju ili u naučnu fantastiku ili u spekulativnu fikciju, te nakon propitivanja romana zaključuje:

1. distopijski roman može se definirati kao predstavljanje negativne vizije društva budućnosti;
2. distopijski roman obilježen je izrazitom intertekstualnošću budući da u kreativnom dijalogu s književnom tradicijom bira određene tekstove kako bi ih resemantizirao ili iskoristio kao prepoznatljiv žanrovski potpis;
3. u distopijskom romanu nastoji se pripovijedati što bliže realističkom ili naturalističkom stilu da bi se preko prepoznatljivih signala sadašnjice postigla funkcija upozorenja. S obzirom na to da se radnja ne mora odvijati u novom svijetu, tj. stvarnosti, isticanjem signala koji upućuju na prepoznatljive referente od čitaoca se traži orijentacija na savremenost, odnosno recepcijski povratak iz budućnosti uz katarzično prepoznavanje konteksta aktualne zbilje, kao i vjerovatnosti njezine futurističke nadogradnje (Levant-Peričić, 2017: 255).

Dakle, svrha distopijskog romana je iskazati upozorenje kroz prikazivanje svijeta budućnosti koji nastaje kao posljedica aktuelnih problema društva.

O distopijskom romanu u hrvatskoj književnosti može se govoriti tek od sedamdesetih godina XX stoljeća, a početkom XXI stoljeća broj romana distopijske tematike je značajno povećan (Gajin, 2015: 41). Kao romani s naučnofantastičnim elementima

napisani prije pomenutog perioda navode se: *Crveni ocean* Marije Jurić Zagorke, *Pronalazak Athanatika* Vladana Desnice i *Na Pacifiku* roman Milana Šufflaya (Gašparović, 2020: 12). Književnici koji su se okušali u distopijskom žanru sedamdesetih godina bili su: Stejpan Čuić, Pavao Pavličić i Veljko Barbieri (Car, 2017: 61). Posljednjih trideset godina distopijske romane u hrvatskoj književnosti objavljuju: Ivo Brešan, Edo Popović, Živko Prodanović, Danilo Brozović, Marinko Košec i drugi.

Jelo

kontekstualno značenje: označava onoga koji daje blagoslov;

osnovno značenje: ono što se jede, ono što je privedeno tako da se može jesti;

kontekstualno značenje naspram osnovnog značenja: kontekstualno značenje se razlikuje od osnovnog;

metaforički korišćeno: da.

me

kontekstualno značenje: zamjenica koja označava onoga kome se daje blagoslov;

osnovno značenje: zamjenica za prvo lice jednine;

kontekstualno značenje naspram osnovnog značenja: kontekstualno značenje se ne razlikuje od osnovnog;

metaforički korišćeno: ne.

blagoslovilo

kontekstualno značenje: nosilac leksičkog značenja predikata;

osnovno značenje: dati blagoslov, izvršiti obred blagoslova uz posebnu molitvu i simboliku;

kontekstualno značenje naspram osnovnog značenja: kontekstualno značenje se ne razlikuje od osnovnog;

metaforički korišćeno: ne

i

kontekstualno značenje: povezivanje dvije radnje

osnovno značenje: veznik, odnosno nepromjenljiva vrsta riječi kojom se povezuju dvije riječi, dvije skupine riječi ili dvije rečenice

kontekstualno značenje naspram osnovnog značenja: kontekstualno značenje se ne razlikuje od osnovnog;

metaforički korišćeno: ne.

ispunilo

kontekstualno značenje: nosilac leksičkog značenja predikata;

osnovno značenje: učiniti punim;

kontekstualno značenje naspram osnovnog značenja: kontekstualno značenje se ne razlikuje od osnovnog;

metaforički korišćeno: ne.

dušu.

kontekstualno značenje: objekat koji je napunjen;

osnovno značenje: rel. nematerijalni princip čovjekova života (prema tijelu);

kontekstualno značenje naspram osnovnog značenja: kontekstualno značenje se razlikuje od osnovnog;

metaforički korišćeno: da.

REZULTATI I ANALIZA

Primjenom MIP-metode uočeno je da je najfrekventnija metafora HRANA JE OSOBA (ČOVJEK):

Vino me zamata umaglicu zaboravljenih prešnica, a bradonja koji okreće potisni vijak veseli se zlatnoj tekućini i stalno uzvikuje "Klok, klok!".

Sve me podsjeća na onaj tvoj recept kad si tikvicama vadio srce.

Samo u po jednom primjeru su zabilježene metafore HRANA JE DRUŠTVO, HRANA JE SREDSTVO i ČOVJEK JE HRANA (JELO):

Ipak - kad je posrijedi hrana, ona nije anarhična, a kad je o meni samome riječ, ne znam.

Dok drugi gladuju na svima južnim svjetskim paralelama, gospodin krati vrijeme prepeličetinom.

Skuhali su me, razrezali i ostavili tako prazna, da gladujem.

Kada je riječ o poređenjima u primjerima u kojima je bilo moguće uočiti i izdvojiti konceptualnu metaforu najčešća je ČOVJEK (OSOBA) JE HRANA. Pod ovom metaforom objedinili smo metafore ČOVJEK JE ŽIVOTINJA i ČOVJEK JE BILJKA jer u oba slučaja Barbieri kao element s kojim se poredi navodi jestive biljke i životinje, tj. one koji se svakodnevno koriste u kulinarstvu i smatraju hranom.

Ja sam ti sada, mudri moj, kao neka od tih tikvica.

Gledao sam ga poput kuhane ribe.

Dok sam pjevao kao prašćić u medu, u glavi mi je odjekivala piska svirala i zvon cimbalu, a sanjao sam da sam došao tebi u posjet, moj Gabiuse.

Samo je u primjeru *Slina joj bijaše ugodno gorkasta, baš kao španjolska marinada* uočena i metafora TJELESNE TEČNOSTI SU HRANA.

Primjeri poređenja u čijim osnovama nisu pronađene konceptualne metafore dijele se na dvije grupe:

1. element A i element B imaju zajedničku arhisemu, odnosno makar jednu zajedničku semu;
Pečenka se rumenila poput doboš torte, prelivena medom.
Ulična svjetla ljeskala su se poput ribljih očiju, na sjajnom asfaltu okupanom rastopljenim snijegom.
Njegove velike zjenice, crne poput kavijara, nijednom ne trepnuše (...).
2. element A i element B imaju zajedničku semu a poređenje jasno samo u kontekstu romana;
Jeo je brzo, gutajući odjednom goleme količine gustog umaka što je zaudarao gotovo kao doručak br. 6.

Varijacije u poređenjima su kao po pravilu na leksičkom nivou u vidu zamjene lekseme u ulozi elementa B s leksemom semantičkog polja hrane i pića. Neki od zabilježenih primjera su: *gorkasta kao španjolska marinada : gorka kao pelin, crne*

poput kavijara : crn poput ugljena, poput noći, pjevati kao prašćić u medu : pjevati kao slavuj, kao profesionalac, kao siromah.

Analizirani primjeri su navedeni u dodatku rada.

Primjeri gustativnih metafora i poređenja u romanu *Epitaf carskog gurmana*

Tabela 1. Konceptualne metafore u djelu *Epitaf carskog gurmana* Veljka Barbierija

HRANA JE OSOBA	<i>Ali batačić ga je očito oraspoločio i on iznenada postade drukčiji, rekao bih čak srdačan.</i>
	<i>Kad bolje promislim, ni sam ne znam odakle moja ljubav prema kuhanju.</i>
	<i>Meso je izvrsno uspjelo.</i>
	<i>Kad čovjek ima mašte, onda iz lonca mirišu sve trave ovoga svijeta, a senf oplemenjen mljevenim grožđicama doimlje se kao najbolja muštarda.</i>
	<i>Vino me zamata u izmaglicu zaboravljenih prešnica, a bradonja koji okreće potisni vijak veseli se zlatnoj tekućini i stalno uzvikuje "Klok, klok!".</i>
	<i>Jelo mi je pomoglo da se osjetim nesvladivim.</i>
	<i>Jelo me blagoslovilo i ispunilo mi dušu blaženstvom.</i>
	<i>Ti ne, ja da – rekoh u sebi, sanjajući o zaštitničkom loncu iz zavičaja.</i>
	<i>Uto on pucnu prstima, i stiže još jedna boca.</i>
	<i>Sve me podsjeća na onaj tvoj recept kad si tikvicama vadio srce.</i>
HRANA JE ORUĐE	<i>Dok drugi gladuju na svima južnim svjetskim paralelama, gospodin krati vrijeme prepeličetinom.</i>
HRANA JE DRUŠTVO	<i>Ipak - kad je posrijedi hrana, ona nije anarhična, a kad je o meni samome riječ, ne znam.</i>
ČOVJEK (OSOBA) JE HRANA	<i>Usamljen sam kao zečji brabonjak i ništa mi ne pomaže što se stalno kitim preljevima.</i>

	<i>Dok sam pjevao kao prašćić u medu, u glavi mi je odjekivala piska svirala i zvon cimbalu, a sanjao sam da sam došao tebi u posjet, moj Gabiuse.</i>
	<i>Gledao sam ga poput kuhane ribe.</i>
	<i>Ja sam ti sada, mudri moj, kao neka od tih tikvica.</i>
	<i>Ja kao kokoš, pravo u pećnicu!</i>
ČOVJEK JE ŽIVOTINJA	<i>Oborio me kao prepelicu.</i>
	<i>Pa se opet zaveli i stade mrmljati kao da preživa, polako sklapajući jedno oko.</i>
	<i>Preprodavač nije ništa shvaćao, ali čim je pojeo i on se izvalio u sobi, poput prasca.</i>
	<i>Odlepršao bih poput divlje patkice...</i>

Tabela 2. Varijacije u poređenjima na leksičkom planu

<i>Epitaf carskog gurmana</i>	hrWac
oboriti kao prepelicu <i>Oborio me kao prepelicu. Ušutjeh, posve onemoćao.</i>	oboriti kao krušku, kao Namac u filmovima;
mrmljati kao da preživa <i>Pa se opet zaveli i stade mrmljati kao da preživa, polako sklapajući jedno oko.</i>	mrmljati kao dosada, mrmljati kao stari dedek u bradu, mrmlja kao da protestira;
gorka kao španjolska marinada <i>Slina joj bijaše ugodno gorkasta, baš kao španjolska marinada.</i>	gorka kao pelin, gorka kao izdaja Hrvatske;
ružičasta kao gubica promrzlog svinjčeta <i>Izvana tamnosmeđe, u prorezu prema sredini odreska postupno poprima ružičastu boju, kao gubica promrzlog svinjčeta.</i>	ružičast kao cvijet, ružičasta kao rumenilo; ružičasta kao krv;

<p>zaudarati kao doručak br. 6 <i>Jeo je brzo, gutajući odjednom goleme količine gustog umaka što je zaudarao gotovo kao doručak br. 6.</i></p>	<p>zaudara kao najgora neoprana bačva, kao mrtav čovjek, kao gnjilo meso na buri;</p>
<p>(jurnuti) kao kokoš <i>Ja kao kokoš, pravo u pećnicu!</i></p>	<p>jurnuti kao vjetar, kao budala, kao bijesni psi pušteni s lanca;</p>
<p>pjevati kao prašćić u medu <i>Dok sam pjevao kao prašćić u medu, u glavi mi je odjekivala piska svirala i zvon cimbalala, a sanjao sam da sam došao tebi u posjet, moj Gabiuse.</i></p>	<p>pjevati kao slavuj, kao siromah, kao da im život o tome ovisi;</p>
<p>gledati poput kuhane ribe <i>Gledao sam ga poput kuhane ribe.</i></p>	<p>gledati poput boga, poput debila, gleda poput ogledala;</p>
<p>ljeskati se poput ribljih očiju <i>Ulična svjetla ljeskala su se poput ribljih očiju, na sjajnom asfaltu okupanom rastopljenim snijegom.</i></p>	<p>ljeskati poput bronce, poput pijeska, poput ulja;</p>
<p>visiti poput palačinke <i>Pred njim je bio tanjurić i na njemu velik sendvič što je visio preko rubova poput palačinke.</i></p>	<p>visiti poput zastave, poput vadičepa, poput osušene dojke stare babe;</p>
<p>rumeniti se poput doboš torte <i>Pečenka se rumenila poput doboš torte, prelivena medom.</i></p>	<p>rumeniti se poput vina;</p>
<p>izvaliti se poput prasca <i>Preprodavač nije ništa shvaćao, ali čim je pojeo i on se izvalio u sobi, poput prasca.</i></p>	<p>izvaliti se poput morža;</p>
<p>odlepršati poput divlje patkice <i>Odlepršao bih poput divlje patkice...</i></p>	<p>odlepršati poput pera, poput ptice, poput perja iz ruku;</p>
<p>crne poput kavijara <i>Njegove velike zjenice, crne poput kavijara, nijednom ne trepnuše, kao da na</i></p>	<p>crn poput ugljena, poput katrana, poput noći;</p>

<i>mom licu čitaju plan neke vražje sabotaže, koja bi, da je nisu otkrili, već sutra srušila državu.</i>	
--	--

Kao što se vidi iz navedenih tabela, najfrekventnija je metafora u kojoj je izvorna domena ljudsko biće, a ciljna domena je hrana. Personificiranjem hrane Barbieri omogućava uspostavljanje složenih emotivnih odnosa između hrane i čovjeka, te hrana može oraspoložiti, blagosloviti, ispuniti blaženstvom, uspjeti pa i pomoći protagonistu.

Modificiranjem poređenja upotrebom leksema iz domena hrane autor uspijeva stvoriti atmosferu u kojoj ona postaje prizma kroz koju se vidi svijet. Čak i kada piše o tjelesnim tečnostima i neprijatnim ukusima Barbieri uspijeva uspostaviti poređenje s (ukusnom) hranom: *gorka kao španjolska marinada*. Za opis ružičaste boje koristi lekseme iz semantičkog polja hrane *rumeniti se poput doboš torte*, a izbjeci će često poređenje s vinom (*rumeniti se kao vino*). Dok u drugom primjeru *ružičastu* boju poredi s *gubicom promrzlog svinjčeta* a odbacuje moguća poređenja s cvijetom, rumenilom ili krvlju. Kada element B u poređenjima modificira uvođenjem lekseme iz semantičkog polja ptica, Barbieri se uvijek odlučuje za vrste koje se koriste u kulinarstvu: divlja patka, prepelica i, naravno, kokoška. Jedino poređenje u kojem je element B leksema iz semantičkog polja hrane a koje nosi negativnu konotaciju te je ujedno jedino poređenje razumljivo samo u kontekstu romana: *zaudara kao doručak broj 6*. Ovim poređenjem uspostavlja se semantička opozicija koja se s područja gastronomije preslikava na život: konzervirana hrana naspram svježja, ukusna hrana i ideologija naspram čovjekove slobode, mašte i stvaranja.

Pored navedenih Barbieri koristi druge postupke koji nisu bili predmet našega rada: floristička poređenja (*Ploške mesa nalikovale su laticama tulipana.*) i komparacije na višem stepenu u vezi s kulturom prehrane (*Ali je zato uzeo dvostruku napojnicu, ispruživši dlan sličan suhom jeziku.*) (Bukhart, 1992: 172).

ZAKLJUČAK

Na osnovu dobijenih rezultata zaključujemo da su dvije najzastupljenije metafore HRANA JE OSOBA (ČOVJEK) i OSOBA (ČOVJEK) JE HRANA. Autor narušavanjem postavke o upostavljanju jednosmjernog odnosa između izvorne i ciljne domene, tj. upotrebom pojma hrane i kao ciljnog domena, a ne samo kao izvornog kako je uobičajeno, stvara uslove za uspostavljanje posebnog, skoro ljubavnog odnosa između glavnog junaka, kulinarskog umjetnika i hrane. Taj odnos u romanu se javlja kao opozicija odnosu Ministarstva za javni red i moral i dozvoljene konzervirane hrane. Naime, u distopijskom svijetu obroci su svedeni na konzerve označene brojevima čime se apsolutno ukida autentičnost i (gastronomski) užitek.

Druga najčešća metafora OSOBA (ČOVJEK) JE HRANA najfrekventnija je u poređenjima. Međutim, važno je istaći da je konceptualne metafore kao osnove poređenja bilo moguće uočiti samo u primjerima u kojima element A i element B nemaju zajednički sem, što nas navodi na zaključak da se u analiziranom korpusu konceptualne metafore nalaze samo u osnovi poredbenih frazema. Naravno, ovakva

tvrdnja daje ideje za neka nova i obimnija istraživanja koja bi omogućila izvođenje općih zaključaka.

Poređenja su po pravilu modificirana na leksičkom nivou zamjenom s leksemom iz semantičkog polja hrane i pića. Interesantan je postupak koji Barbieri koristi, kada se kao element B u poređenju javlja leksema koja označava životinju, ili osobinu životinje, ili njen dio, uvijek navodi jestive životinje, tj. životinje koje se koriste u našoj kuhinji, čime doprinosi sveprisutnosti, skoro pa opsjednutosti hranom i užitkom koji ona izaziva.

Pored navedenih metafora uočene su i sljedeće konceptualne metafore: HRANA JE ORUĐE, HRANA JE DRUŠTVO, ČOVJEK JE ŽIVOTINJA i TJELESNE TEČNOSTI SU HRANA.

Korišćenjem gorenavedenih postupaka Veljko Barbieri je stvorio svijet u čijem svakom segmentu je prisutna hrana, želja za kuhanjem i uživanjem u hrani. Roman u cijelosti se čita kao jedna metafora. Kulinarstvo je metafora za umjetnost, stvaranje i kreativnost, koju se konstantno nastoji ugušiti, zabraniti i ukalupiti. S obzirom na to da je izdat 1983. mnogi ovaj roman smatraju aluzijom na komunistički režim, međutim, iako danas živimo deklarativno u demokratskom društvu, sloboda je rezervisana za povlašćenene, a u sve većoj mjeri smo svjedoci i konzumenti instant hrane, instant umjetnosti, instant uspjeha i instant života.

ZAVRŠNE NAPOMENE

1. Pragglejaz skupine koja je svoje ime dobila prema inicijalima imena njezinih članova, a to su: Peter Crisp, Ray Gibbs, Alan Cienki, Graham Low, Gerard Steen, Lynne Cameron, Elena Semino, Joe Grady, Alice Deignan i Zoltán Kövecses.

2. Važno je napomenuti da osnovno značenje nije ono koje je najfrekventnije, nego značenje navedeno u prvoj natuknici u rječniku.

LITERATURA

1. Babić, S. (2018). *Uloga konceptualne metafore, metonimije i konceptualne integracije u hrvatskom političkom diskursu (doktorska disertacija)*. Sveučilište J. J. Strossmayera.
Preuzeto sa: <https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos:4385>
2. Burkhart, D. (1992). Gurman kao državni neprijatelj, Barbierijeva satira Epitaf carskog gurmana. *Umjetnost riječi, XXXVI, travanj – lipanj, Zagreb, 165–178*.
3. Brunčić, D. (2014). Postmodernističke parodijske strategije u romanu Epitaf carskog gurmana Veljka Barbierija. *Anafora, I (1), 59–71*.
4. Car, A. (2017). *Društveni ideologemi u hrvatskoj distopijskoj prozi (doktorski rad)*. Sveučilište u Zadru.
Preuzeto sa:
<https://repozitorij.unizd.hr/islandora/object/unizd%3A2032/datastream/PDF/view>
5. Claeys, G. (2017). *Dystopia: A natural history: A study of modern despotism, its antecedents, and its literary diffractions*, Oxford University Press.
6. Fairchild, K. (2014). *Dystopian Language and Thought: The Sapir-Whorf Hypothesis Applied to Created Forms of English*. Student Research, paper 7, 70.

- Preuzeto sa:
<https://scholarship.depauw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=studentresearch>
7. Gajin, I. (2015). Trend distopijskog u suvremenoj hrvatskoj prozi. *Anafora*, III (3), 41–58.
Preuzeto sa: <https://hrcak.srce.hr/file/216143>
 8. Gašparović, A. (2020). *Hrvatski distopijski postmodernistički roman (diplomski rad)*. Sveučilište u Rijeci Filozofski fakultet.
Preuzeto sa: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffri:2439/datastream/PDF/view>
 9. Hrvatski jezični portal
Dostupno na: <https://hjp.znanje.hr/>
 10. Klajn, I., Šipka, M. (2006). *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Prometej. Beograd. 1682.
 11. Kövecses, Z., Benczes, R. (2010). *Metaphor: A practical introduction*, Oxford University Press. 396.
 12. Kövecses, Z. (2005). *Metaphor in Culture: Universality and Variation*, Cambridge University Press. 334.
 13. Lakoff, G., Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press. 192.
 14. Lakoff, G. (1992). *The Contemporary Theory of Metaphor* u Ortony, A. (ur.) *Metaphor and Thought*. Cambridge University Press.
 15. Levanat-Peričić, M. (2017). Čitanje distopije iz aspekta različitih teorija žanra: Pavličić, Suvin, Frow. u Glunčić-Bužančić, V.; Grgić, K. (ur.). *Komparativna povijest hrvatske književnosti. Vrsta ili žanr. Zbornik radova s XIX. međunarodnoga skupa*. Split – Zagreb. 249-258.
 16. Malenica, I., Matek Šmit, Z. (2018). Distopijsko tematiziranje budućnosti: Od Zamjatina do Mlakića i Popovića. *Tabula : časopis Filozofskog fakulteta, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula*, Vol. No. 15, 332-348.
 17. *METAPHORLIST.pdf*.
Dostupno na: <http://araw.mede.uic.edu/~alansz/metaphor/METAPHORLIST.pdf>
 18. Omazić, M. (2002). O poredbenom frazemu u engleskom i hrvatskom jeziku. *Jezikoslovlje*, 3(1–2), 99–129.
 19. Praggeljaz Group (2007). MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and symbol*, 22(1), 1–39.
 20. Suvin, D. (2010). *Metamorfoze znanstvene fantastike*. Profil multimedija. 448.
 21. Whorf, B. L. (1956). *Jezik, misao, stvarnost*. XX vek. 205.

RESUME

The novel *Epitaph of the Imperial Gourmand* is one of the first dystopian novels in the Croatian literature. It is written in the form of a satirical diary, and the author, using various genres of gastronomic literary tradition, creates an atmosphere of hopelessness, powerlessness and absolute control of the government.

Given that the totalitarian regime is presented from a gastronomic, gustatory-factorial perspective, the use of conceptual metaphors, their variation as well as their role in creating the overall atmosphere in the novel are analyzed. Metaphors are studied following Lakoff's and Johnson's theory of conceptual metaphors. Since metaphors are the basis of comparisons, it was necessary to include them in the research.

After a short theoretical presentation on the cognitive-linguistic approach to metaphor, the methods of corpus analysis are explained. The MIP method of the Paraglejaz group was used to identify metaphors, while recognizing comparisons was much simpler due to the easily observable structure A as / like B. The last step was analysis at the conceptual level – determining the source and target domains.

The two most common conceptual metaphors are FOOD IS A PERSON and PERSON IS FOOD. In addition to the above metaphors, the following conceptual metaphors have been observed: FOOD IS A TOOL, FOOD IS SOCIETY, MAN IS AN ANIMAL and BODY LIQUIDS ARE FOOD.

Conceptual metaphors as the basis of comparison could be found only in examples where element A and element B do not have common semantic features, which leads us to the conclusion that in the analyzed corpus of conceptual metaphors are only the basis of comparative phrases. Variations in comparisons are at the lexical level as a replacement for a lexeme in the role of element B with a lexeme from the semantic field of food and drink. By using the concept of food as a target domain, and not just as a source domain, the author creates the conditions for establishing an almost loving relationship between the main character, a culinary artist, and food. In this way, Veljko Barbieri created a world in which food is present in every segment, the desire to cook and enjoy food. The novel as a whole is read as one metaphor. Culinary art is a metaphor for art, creation and creativity, which is constantly sought to stifle, ban and mold.